

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא מז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

ב. אמר רבא לעולם בפרה וולד דחד- הוא סובר שהוולד נחשב כאחד מאיבריה של הבהמה, ויכול לגבות את כל החצי נזק ממנו.

וכך ביארה המשנה:

איתה לפרה: משתלם חצי נזק מפרה.

ליתא לפרה: משתלם רביע נזק מולד – מכיוון שאנו מסופקים אם הוולד נגח או לאו,

ולכן גובה רק רביע נזק, אפילו שהוולד שווה חצי נזק.

אי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משתלם כוליה חצי נזק מולד כשהפרה לא נמצאת.

לטעמיה דאמר רבא-

פרה שהזיקה גובה מולדה - גופה היא.^{קפ}

תרנגולת שהזיקה - אינו גובה מביצתה - פירשא בעלמא הוא כלומר דבר המופרש ממנה.

כיצד משערים את הנזק

רבא מברא את המקרה הראשון של המשנה, בהא דשור שנגח את פרה, כיצד מעריכים את שוויה של הפרה, שלא מעריכים את הפרה והוולד כל אחד בפני עצמו, שאזי הנזק הוא הרבה, אלא משערים פרה מעוברת כמה הייתה יפה תחילה וכמה היא שווה עכשיו.

ואמר רבא אין שמין לפרה בפני עצמה, ולולד בפני עצמו, אלא שמין לולד על גב

פרה, שאם אי אתה אומר כן נמצא אתה מכחיש מפסיד **את המזיק!**

ומביא דוגמאות נוספות של נזקים:

- **וכן אתה מוצא בקוטע יד עבדו של חבירו –** שאנו מעריכים כמה היה שווה

קודם וכמה שווה עכשיו, ולא מעריכים כמה אדם מוכן ליטול כדי לקטוע יד עבדו

שזה הרבה יותר.

- **וכן אתה מוצא במזיק שדה של חבירו- כגון קוצץ נטיעותיו או אכל ערוגה**

אחת, שאין מעריכים כמה שווה ערוגה לבדה, אלא כמה הוזל השווי בשדה בית

סאה בלא ערוגה זו.

כעת הגמרא מקשה בטענה זו שא"כ אתה מפסיד את המזיק, שאם הדין הוא שישלם דמי נזקו, אזי צריך לשלם נזק שלם.

(קושיה) א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי דינא הוא ליכחוש מזיק!

(תירוץ) משום דאמר ליה פרה מעברתא אזיקתך, פרה מעברתא שיימנא לך.

פרה דחד וולד דחד- כיצד מעריכים את החלק של בעל פרה ושל בעל הוולד, דהיינו כמה הייתה שווה לפני הנזק:

פיטמא - לבעל פרה, שמחמתו לא השמנה.

נפחא מאי?

א. **רב פפא אמר לבעל פרה.**

ב. **רב אחא בריה דרב איקא אמר חולקין.**

(מסקנה) והלכתא חולקין.

מתניתין

1) **הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית:**

שלא ברשות, ושברה בהמתו של בעל הבית, פטור. ואם הוזקה בהן, בעל הקדרות חייב.

ואם הכניס ברשות, בעל החצר חייב.

2) **הכניס פירותיו לחצר בעה"ב:**

גמרא

מבאר במשנה בסוף המקרה השלישי מחלוקת לגבי אדם שנכנס לחצר חבירו ברשות, ושורו של הנכנס הוזק, שרבי סובר שבעל הבית פטור כיוון שרק נתן לו רשות כניסה אך הוא זקוק לשמור את ממונו, ורבנן סוברים שבעל הבית קיבל עליו אחריות על כל נזק שיקרה ברשותו. בתחילה הגמרא הבינה שלפי רבנן, כמו שבעל הבית קיבל על עצמו שמירת נזקיו של הנכנס, ה"ה הנכנס קיבל על עצמו אחריות על כל נזק שיקרה לבעל הבית ע"י שורו.

ועתה הגמרא מקשה סתירה מהרישא לסיפא.

טעמא דשלא ברשות (1) ואזי בעל הקדרות חייב אם הוזק בהם. **הא ברשות, לא**

מיחייב בעל קדירות בנזקי בהמתו דבעל חצר, ולא אמרינן קבולי קביל בעל

קדירות נטירותא דבהמתו דבעל חצר.

מני ? רבי היא: דאמר כל בסתמא לא קביל עליה נטירותא.

אימא סיפא- (3) **אם הכניס ברשות** [ת"ק] **בעל חצר חייב - אתאן לרבנן, דאמרי**

בסתמא נמי קבולי קביל עליה נטירותא של בהמתו מבעל החצר.

ותו, רבי אומר בכלול אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור.

הגמרא מסיימת את הקושיא:

(קושיה) רישא וסיפא רבי, ומציעתא רבנן?!

להלן שני תירוצים:

א. **אמר ר' זירא תברא מי ששנה זו לא שנה זו.** ר"ל מחלוקת בדעת רבנן האם הם

חולקים על רבי או לאו. תנא דרישא (1) סובר שלא חולקים, והתנא של הסיפא (3) סובר

שחולקים.

ב. **רבא אמר כולה רבנן היא-** ומסביר שהרישא לאו רבי היא.

וברשות שמירת קדירות קבל עליו בעל החצר, ואפילו נשברו ברוח שנתכוון לומר

שנתן לו רשות להיכנס, והוא כמו שאמר לו תכנס ואני אשמור לך, אמנם בעל הקדרות לא קיבל

עליו שום שמירה.

בזה וזה גורם אבל עברו ולבסוף נרבעו אסור ואותו לשון דרבא אמר רב נחמן הוא עיקר דמיייתי לה בפרק כל הצלמים (ע"ז דף מו): גבי המשתחוה לקמה וכן משמע בתמורה בפרק כיצד מערימין (דף כה). דמסיק אדר' יוחנן [לגבי המפריש פרה מעוברת וילדה, רצה מתכפר בה רצה מתכפר בוולדה, שעובר לאו ירך אימו וחשיב כבהמה בפני עצמה ולא היינו וולד חטאת למיתה, אלא כשהקדיש ולאחר מכן נתעברה] **דאמר עובר לאו ירך אמו תיבתא דרבי יוחנן תיבתא** אע"ג דאמר בתר הכי לימא תנאי היא כן דרך הגמ' כשאין הדבר עיקר אומר תיבתא אע"ג שיכול למצוא תנאי דפליגי כדאשכחן בהניזקין (גיטין דף נג): דמסיק תיבתא דאמר היזק שאינו ניכר שמה היזק ובתר הכי קאמר לימא תנאי היא ואע"ג דבפרק הערל (יבמות דף עח. ושם.) מיייתי מילתיה דר' יוחנן דתמורה ופריך עלה הא דאמר רבא נכרית מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה כו' ודחיק לשנויי שאני עובר כו' לא משום שהיה מילתיה דרבי יוחנן עיקר אלא משום דבעי לאוקמי מילתיה דרבא דנכרית כו' לדברי הכל [דחא] רבא גופיה אית ליה הכא עובר ירך אמו:

^{קפ} תוספות ד"ה מאי טעמא גופה היא. מדאמר רבא בפרק כל האסורין בתמורה (דף ל: ושם) ובסנהדרין בפרק הגשרפין (דף פ. ושם) **ולד הנרבעת והנוגחת אסור היא וולדה נגחו והיא וולדה נרבעו אין להוכיח** דעובר ירך אמו הוא דהתם היינו טעמא שהולד עצמו נהנה מרביעה והיא וולדה נגחו ונרבעו אך משמעתין יש להוכיח כי ליתא לפרה להשתלם משתלם מן הוולד ואם לאו ירך אמו למה משתלם מולד חלקו וחלק הפרה אטו שני שוורים תמים שהזיקו אם נאבד אחד מהן מי הוה משלם חלקו וחלק חבירו **ותימיה דרבא** גופיה אית ליה בפרק בהמה המקשה (חולין דף עה.) **השוחט את הטרפיה ומצא בה בן ט' חי דמותה דארבע סימנין אכשר ביה רחמנא ואור"י** **דבכל מקום עובר ירך אמו הוא לבד לענין טריפה דכיון שיש לו חיות בפני עצמו ליכא למימר שנטרף עם אמו וכן הלכה דבכ"מ עובר ירך אמו הוא לבר מטריפה אע"ג דבפרק כל האסורין (תמורה דף ל: ושם) אמר רב הונא בר חנינא א"ר נחמן מחלוקת כשעברו ולבסוף נרבעו דר"א סובר עובר ירך אמו הוא ורבנן סברי לאו ירך אמו הוא אע"פ שהולד עצמו נהנה ברביעה אין הלכה כן אלא **כדאמר רבא אמר רב נחמן התם כשנרבעו ולבסוף עברו פליגי****

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא מז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

הגמרא מבררת מדוע משתנה החיוב של בעל השור כשנכנס ברשות:

ברשות - הויא לה שן ברשות הניזק ושן ברשות הניזק חייבת - מכיוון שנתן לו בעל החצר רשות להיכנס, אזי מקנה לו מקום ונחשב כחצר הניזק (ושונה מחצר השותפים שפטור, ששם מדובר כששותף אחד הזיק לשני).

שלא ברשות - הויא לה שן ברה"ר, כלומר לאו חצר הניזק, **ושן ברשות הרבים פטורה.**

[עד כאן דף מז עמוד ב]

[משנה] (2) הכניס פירותיו לחצר בעל הבית - שלא ברשות והזקה בהם בעל הפירות חייב

אמר רב לא שנו שבעל הפירות חייב אלא שהוחלקה בהן, אבל אכלה הבהמה של בעל הבית יותר מדי ומתה, פטור. - הוה לה שלא תאכל.

אביי מתפלג מדיון זה, כדלהלן:

אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא.

(קושיה) דתניא הנותן סם המות לפני בהמת חברו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.

מדיון אביי כך:

סם המות הוא דלא עבידא דאכלה, אבל פירות דעבידא דאכלה בדיני אדם נמי מיחייב -

לפי דברי רב ואמאי? הויא לה שלא תאכל.

(תירוץ 1) אמרי הוא הדין אפילו פירות נמי פטור מדיני אדם, והא קמ"ל דאפי' סם המות נמי דלא עבידא דאכלה, חייב בדיני שמים.

(תירוץ 2) ואיבעית אימא - סם המות נמי באפרזתא ^{עשב} שרגילה לאכול דהיינו פירי.

(קושיה) מיתיבי האשה שנכנסה לטחון חטים אצל בעל הבית שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל הבית, פטור. אם הוזקה, חייבת.

ואמאי? לפי רב נימא הוה לה שלא תאכלי?!

(תירוץ) אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שהחלקה בהן?!

הגמרא מתקשה להבין מה היה הס"ד של המקשן:

(קושיה) ודקארי לה מאי קארי לה?

אמר לך בשלמא מתניתין קתני אם הוזקה בהן, שהוחלקה בהן הוא.

אבל הכא ^{ברייתא} קתני אם הוזקה, ולא קתני בהן אכילה הוא דקתני.

ואידך - אמר לך רב לא שנא.

הגמרא מקשה על מקרה הפוך, שאדם שנכנס ברשות, ובהמתו אכלה דבר ומתה,

שבעל החצר מתחייב בנזקו, והבינה שזה דומה למקרה של רב.

ת"ש הכניס שורו לחצר בעה"ב שלא ברשות, ואכל חטין והתריז לקה במעיו ומת,

פטור הבעל מלשלם.

ואם הכניס ברשות, בעל החצר חייב.

(קושיה) ואמאי ה"ל שלא יאכל?

(תירוץ) אמר רבא ברשות אשלא ברשות קרמית?!

ברשות שמירת שורו קבל עליו, ואפי' חנק את עצמו.

המקבל שמירה האם מקבל שמירת נזק של אחרים

למדנו לעיל מחלוקת רבי ורבנן, כשבעל החצר נתן רשות לאחר להיכנס, אם מתחייב

בשמירת נזקיו של הנכנס. לפי רבי, הוא לא מקבל, אמנם הוא מודה שאם קיבל עליו

במפורש שחייב. כעת הגמרא מסתפקת אם שמירה זאת כוללת גם נזקים של אחרים

שהזיקו את שורו של הנכנס או לאו:

איבעיא להו היכא דקביל עליה נטירותא מהו?

להלן צדדי הספק:

דנפשיה הוא דקביל עליה ששורו לא יגחנו.

או דלמא, אפילו נטירותא דעלמא קביל עליה?!

ת"ש הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא שור ממקום ולא של בעל

החצר, אחר ואכלן, פטור.

ואם הכניס ברשות, חייב.

מאן פטור? ומאן חייב?

לאו, פטור בעל חצר, [וחייב בעל חצר]?! אלמא קיבל עליו שמירת מעלמא.

(דחיה) לא, פטור בעל השור וחייב בעל השור.

קס"ה תוספות ד"ה או דלמא אפילו מעלמא נמי. וא"ת דאפילו נשברו ברוח מצויה אמר לעיל דקביל וי"ל דמבעיא ליה אי הוי דחוי בעלמא או לא ועי"ל נטירותא דעלמא כגון בבהמות של אחרים דלא מסיק אדעתיה שיכנסו בחצרו ויגחו את שורו של זה מבעיא ליה אבל אם יצא השור חוץ מחצרו של בעל הבית ובאו שוורים ונגחוהו לא מבעיא ליה דהא פשיטא דמקבל עליה נטירותא אפילו מעלמא כיון שיצא חוץ לחצר:

קס"ד תוספות ד"ה הוה לה שלא תאכל. אין לפרש דלכך פטור דחשיב כרוח שאינה מצויה דהא לקמיה אמרין דברשות חייב גבי היה אוכל חטין והתריז ומת משום דברשות מקבל עליה נטירותא ומה בכך והלא ש"ח פטור ברוח שאינה מצויה כדפי' בריש המניח (לעיל דף כז:) אלא היינו טעמא כיון שבמתכונן מביא עליו דבר שמזיקו אינו ראוי זה להתחייב בכך: